

Věc: oponentský posudek bakalářské práce Daniely Profantové s názvem *Mytologické motivy v Amerických bozích Neila Gaimana*.

Autor posudku: doc. Mgr. Jakub Češka, Ph.D.

Předložená bakalářská práce působí ambiciózním dojmem už svým rozsahem, více než dvojnásobně překračuje doporučený rozsah (včetně poznámkového aparátu, příloh a seznamu literatury dosahuje cca 120 normostran). Velmi solidně působí také literárněteoretické zázemí, na němž pracuje – především se jedná o Ekovu *Roli čtenáře* a Doleželovy *Heterosomica*. Počet položek sekundární literatury (týkající se dále mytologie, antropologie atp.) je na poměry bakalářské práce vysoce nadprůměrný.

Sympatické je také to, že se autorka snaží rozlišit jednotlivé zdroje na dílo Neila Gaimana, krásnou literaturu, historické prameny, ostatní literaturu (zde uvádí výše zmiňovanou teoretickou literaturu), internetové zdroje a v dalším také ostatní internetové zdroje mezi nimi také wikipedii. Toto dělení může v jistém slova smyslu indikovat také úskalí práce – do jisté míry se jedná o rozvětvenou a do široka se rozvíjející kulturní encyklopedii, která ovšem nemá zcela zřetelné dělicí linie, střed a periferii. Autorka v práci, a to navzdory tomu, že volí a náležitě parafrázuje důležité literárněteoretické koncepty, se ovšem ne zcela dopracuje k metodicky reflektovanému vztahu ke zkoumanému materiálu. Zde tkví také patrně důvod značného rozsahu práce, neboť jelikož nelze zcela bezpečně odlišit podstatné od méně důležitého, je práce zaplněna množstvím parafrází a citací (místy i poměrně rozsáhlých). Doporučený rozsah bakalářské práce padesáti stran (s jistou mírou tolerance deseti či dvaceti procent, ve výjimečných případech i vyšší) je právě tolik, kolik by mělo stačit autorce k zřetelnému formulování teze a jejímu následnému pojednání ve zvolené teoretické perspektivě. Méně je v tomto ohledu rozhodně více. V úvodu práce se od autorky zřetelné teze nedočkáme. Uvádí sice, že se chce věnovat mytologickým motivům v Gaimanově díle (proti tomu nelze nic namítat, proč tedy zcela pomíjí teorii intertextuality/dialogičnosti – Bachtin, Genette, Kristeva), vzápětí se ovšem rozhodne své téma zpřesnit poukazem, že Gaiman není žádný povrchní přejímatel mytologických motivů, nýbrž se běžnému přejímání vymyká. Čím se ovšem vymyká, se z úvodu práce nedovídáme, pokud za ni nepovažujeme práci s kodifikovanými „vědeckými“ výpověďmi o mytologii ve čtenářském povědomí. Mohla by autorka vysvětlit, co míní „vědeckými“ výpověďmi o mytologii?

Dále autorka chápe interpretovaný román nikoli pouze jako fikční, nýbrž také jako román o současnosti USA a jelikož zastává USA klíčové postavení ve světě, tudíž i o světě. Proč potom nevyužívá patřičnější interpretační schéma, než to, jaké jí může nabídnout odnož klasické naratologie (v podobě Ekovy kulturní encyklopedie a Doleželovy teorie fikčních světů), kupříkladu sociologie nebo politologie? Klade-li navíc Doležel takový důraz na autonomii fikčního světa, který nemá nic společného se světem aktuálním. Zároveň je třeba přiznat, že autorčino představení základních pojmů u Eka je náležité, pochopitelné je také autorčina volba Eka, neboť obdobně jako on hodlá autorka sestavit katalog kulturních a geografických lokalizací.

Namísto sestavované kulturní encyklopedie by bylo přínosnější zachovávat soustředěný interpretační výkon, z něhož by bylo patrné, jakou teoretickou pozici autorka zaujímá, co si

o tématu myslí atp. Problematicčnost encyklopedičnosti spočívá v tom, že zaznamenává pokud možno vše, aniž by se řídila morálkou podstatného (pokud ovšem nepovažujeme vše, co je součástí encyklopedie, za podstatné, jak jinak by se totiž mohla určitá konkrétní věc stát součástí encyklopedie?). Morálka encyklopedie autorku patrně vede k tomu, aby do své práce zařadila medailonek o autorovi a náčrt jeho kariéry (s. 10-3). Do práce by přitom stačilo zařadit pouze to, co souvisí s tezí, kterou se autorka snaží ověřit.

Jistá konceptuální neurčitost je patrná v závěru práce, kde autorka polemizuje s tezí Milana Kundery, že fantasy představuje únikovou literaturu. Některá ano, některá ne. Podstatnější by ovšem bylo, pokud by se vymezila vůči vypracované koncepci fantastické literatury, kupříkladu vůči Todorově *Úvodu do fantastické literatury*, z něhož ani v nejmenším nevyplývá, že by fantastická literatura měla být okrajovým žánrem (podobně jako jím nejsou detektivky).

Na několika málo příkladech si dovolím ilustrovat interpretační styl autorky:

Jako dovětek k Eliadově *Mýtu o věčném návratu* autorka uvádí: „V románu se ale spíše odkazuje k populární představě, kterou si my, moderní lidé, vytváříme o časech, kdy lidé byli ve světě doma“ (s. 89). Kam se poděla teoretická perspektiva? Co myslí autorka domovem, světem atp.? K jakému pojetí moderního člověka odkazuje?

Na s. 92 autorka uvádí, že žijeme ve stejném světě jako autor (jak bychom mohli?), v němž má větší přesvědčivost iracionalita než racionální úvaha. Autorka se ne zcela důsledně věnuje narativní výstavbě a fikčnosti fiktivního textu (tedy tomu, čím je utvářena jeho přesvědčivost atp.), což je patrně z toho, že výše uvedenou tezi ilustruje obsáhlejší citací z románu (delší než jedna strana), namísto toho, aby ji detailněji interpretovala. Můžeme se snad z románu o něčem poučovat, jako by se jednalo o snadno ověřitelný fakt nebo o samozřejmou skutečnost?

O několik vět výše autorka píše, že Sherlock Holmes je představitelem světa realistického a racionálního, přičemž racionalitu vyvozuje z realističnosti – proč? Nejen Holmes, ale detektivní vyprávění jako takové stojí vůči žánru fantastické literatury, jelikož nepřipouští nadpřirozené vysvětlení. Dále můžeme chápat detektivní vyprávění jako snahu prostoupit iracionalitu smrti úmyslem vraha.

Ne zrovna náležitá volba označení „historická podoba“, kterou autorka míní nějakou původní představu určitého božstva. Tímto totiž evokuje představu, že bohové byli kdysi součástí lidských dějin. Zde by se daleko více hodilo označení, z něhož by vyplývalo, že se jedná o určité původní mytologické zakotvení, s nímž autor posléze pracuje.

S ohledem na pracnost, dobrou obeznámenost se sekundární literaturou, ovšem také vzhledem k jisté encyklopedičnosti a ne zcela důsledně zaujatému teoretickému postoji (utlumeném interpretačním hlasu, jehož vytlačují četné parafráze), hodnotím tuto práci jako velmi dobrou.